

Projekt

z dnia 12 lutego 2025 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY MIASTA ELKU**

z dnia 29 stycznia 2025 r.

w sprawie 3-letniego programu wspierania rodziny

Na podstawie art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „3-letni Program Wspierania Rodziny Gminy Miasta Elku na lata 2025-2027”, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik
do uchwały Nr.....
Rady Miasta Elku
z dnia 2025 r.

3-letni Program Wspierania Rodziny Gminy Miasta Elku na lata 2025-2027

Elk, 2025 r.

SPIS TREŚCI

Wyjaśnienia skrótów i wyrażeń

Zespół do spraw opracowania „3-letniego Programu Wspierania Rodziny Gminy Miasta Elku
na lata 2025 – 2027”

I.	Wprowadzenie	4
II.	Uwarunkowania prawne.....	5
III.	Diagnoza w zakresie wspierania rodziny	6
	1. Charakterystyka demograficzna.....	6
	2. Charakterystyka środowiska lokalnego w obszarze rynku pracy i pomocy społecznej.....	7
	3. Praca z rodziną oraz pomoc w opiece i wychowaniu	12
	4. Zasoby lokalnego systemu wspierania rodziny	15
	5. Najistotniejsze problemy wpływające na funkcjonowanie rodzin	17
IV.	Analiza SWOT	19
V.	Cel główny, cele szczegółowe i działania Programu	21
VI.	Realizacja Programu.....	25
	1. Odbiorcy Programu.....	25
	2. Realizatorzy Programu.....	25
	3. Termin realizacji i harmonogram Programu.....	26
	4. Finansowanie Programu.....	26
	5. Monitorowanie i wskaźniki Programu.....	26

WYJAŚNIENIA SKRÓTÓW I WYRAŻEŃ

MOPS - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Ośrodek - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

MPiPS - Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

NGO - organizacje pozarządowe

PCPR - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PUP - Powiatowy Urząd Pracy

MKRPA - Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

NK - procedura „Niebieskie Karty”

NK-A - procedura „Niebieskie Karty” część A – wszczyna procedurę

NK-C - procedura „Niebieskie Karty” część C, wypełniana jest z osobą doświadczającą przemocy domowej

NK-D - procedura „Niebieskie Karty” część D, wypełniana jest z osobą stosującą przemoc domową

pedagodzy uliczni - pedagodzy pracujący w lokalnym środowisku

Program - „3-letni Program Wspierania Rodziny Gminy Miasta Ełku na lata 2025 – 2027”

DDA- Dorosłe Dzieci Alkoholików

Zespół do opracowania „3-letniego Programu Wspierania Rodziny Gminy Miasta Ełku na lata 2025-2027” powołany zarządzeniem Prezydenta Miasta Ełku nr 91.2024 z dnia 25 listopada 2024 r.:

1. Aneta Ruszczyk – Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ełku;
2. Grażyna Chilińska – Zastępca Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ełku;
3. Marzanna Ratyńska – kierownik Ełckiego Centrum Rewitalizacji Społecznej „STAJNIA” i Ośrodka Interwencji Kryzysowej, funkcjonującego przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Ełku;
4. Justyna Wojsiat – przedstawicielka Ełckiego Centrum Psychoterapii i Psychiatrii;
5. Piotr Maluga – przedstawiciel I Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej w Ełku wykonujący orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich Sądu Rejonowego w Ełku;
6. Katarzyna Ostrowska – przedstawicielka II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej w Ełku wykonująca orzeczenia w sprawach karnych Sądu Rejonowego w Ełku;
7. Bożena Barwikowska – pracownik socjalny, przedstawicielka Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku;
8. Joanna Kierwiak-Staszek – przedstawicielka Powiatowego Centrum Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Ełku;
9. Małgorzata Pikus – Naczelnik Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Ełku;
10. Magdalena Sulżycka – Dyrektor Zespołu Miejskich Żłobków w Ełku;
11. Ewa Bugieda – przedstawicielka Straży Miejskiej Ełku;
12. nadkom. Agata Jonik – przedstawicielka Komendy Powiatowej Policji w Ełku;
13. Faustyna Gajewska – przedstawicielka Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Ełku;
14. Aneta Wolna – przedstawicielka Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ełku;
15. Edyta Zyskowska – asystent rodziny w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Ełku;
16. Joanna Szymańczyk – asystent rodziny w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Ełku;
17. Beata Ratkiewicz – przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego w Ełku;
18. Beata Nowakowska – przedstawicielka Stowarzyszenia „Razem Łatwiej” w Ełku;
19. Laura Świdorska – przedstawicielka Stowarzyszenia Na Rzecz Osób z Autyzmem „Impuls” w Ełku.

I. Wprowadzenie

Program Wspierania Rodziny Gminy Miasta Ełk został opracowany na 3 lata w oparciu o art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zapisy zawarte w Programie są spójne z Warmińsko – Mazurskim Programem Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2023 - 2027 oraz Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ełku na lata 2024-2030.

Program został opracowany w sposób partycypacyjny uwzględniający potrzeby rodzin przez zespół do spraw opracowania 3-letniego Programu Wspierania Rodziny Gminy Miasta Ełk na lata 2025-2027 powołany zarządzeniem nr 91.2024 Prezydenta Miasta Ełku z dnia 25 listopada 2024 r.

Głównym celem Programu jest spójny system wsparcia rodziny oraz ochrony dziecka w mieście Ełku

Program określa działania ukierunkowane na wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, jak i działania profilaktyczne i upowszechniające działania prorodzinne.

Rodzina jest najważniejszą i podstawową grupą społeczną, najważniejszym środowiskiem funkcjonowania i rozwoju dziecka, oraz na której opiera się całe społeczeństwo. Jako naturalne środowisko życia dziecka ma największy wpływ na jego rozwój w każdej sferze – emocjonalnej, intelektualnej i poznawczej. To rodzina opowiada za ukształtowanie dziecka, tworząc system wartości i zasad, dlatego tak ważne by funkcjonowała ona prawidłowo i wypełniała swoje funkcje właściwie.

Współczesne rodziny mają wiele trudności w odnalezieniu się w zmieniającej się rzeczywistości. Coraz częściej dotyczą je zjawiska uzależnień, przemocy, dysfunkcji, a w ostatnich latach także tych związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa. Towarzyszą im trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, które rzutują na prawidłowy rozwój dziecka. Przyczyną zwiększania się zjawisk niepożądanych, godzących w dobro rodzinny i dziecka, jest wyczerpanie się więzi społecznych spajających struktury rodziny, wprowadzające element rozchwiania równowagi i harmonii w ich życiu. Niezwykle ważne jest umacnianie rodziny i przeciwdziałanie jej dysfunkcjonalności w realizacji funkcji psychospołecznych. Należy zatem objąć rodziny wsparciem i podejmować działania służące udzielaniu im wszechstronnej pomocy przy uwzględnieniu działań nakierowanych na pracę z rodziną w momencie zabezpieczenia dzieci i umieszczenia ich w pieczy zastępczej. Aby sprostać tym zadaniom niezbędna jest ścisła współpraca pomiędzy instytucjami i podmiotami, a także wypracowanie sprawnego i efektywnego systemu działań wpływających na poprawę sytuacji dziecka i rodziny.

Niniejszy program stanowi pełne, kompleksowe ujęcie systemu wsparcia dziecka i rodziny oraz zintegrowanie kierunków działań w odniesieniu do mieszkańców miasta Ełku.

II. Uwarunkowania prawne

Obowiązek wspierania rodzin przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wynikających z zapisów art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest zadaniem własnym gminy.

Opracowanie Programu oraz jego wdrażanie będzie realizowane w oparciu o przepisy prawne:

- 1) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- 2) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- 3) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- 4) ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy;
- 5) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich;
- 6) ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty;
- 7) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- 8) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- 9) ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- 10)ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- 11)ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- 12)ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- 13)ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 14)ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- 15)ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych;
- 16)ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- 17)ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci.

Ponadto problematyka związana z działaniami na rzecz rodzin została ujęta również w dokumentach:

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ełku na lata 2024 – 2030;
- Program Ochrony Zdrowia Psychicznego w mieście Ełku na lata 2024 – 2028;
- Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej Miasta Ełku na lata 2021 - 2025;
- Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023-2026.

III. Diagnoza w zakresie wspierania rodziny

Na potrzeby sporządzenia niniejszego Programu, opracowano diagnozę środowiska lokalnego, której celem było określenie skali problemów oraz zasobów w zakresie:

- wspierania rodziny w mieście Ełk w wypełnianiu jej funkcji, w tym szczególnie opiekuńczo-wychowawczej oraz zapewnianie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich pomocy socjalnej,
- profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, prowadzonej na terenie miasta,
- umieszczania dzieci pochodzących z terenu miasta Ełk w różnych formach pieczy zastępczej,
- występowania zjawiska przemocy w ełckich rodzinach,
- poradnictwa specjalistycznego oraz działań profilaktycznych.

Diagnoza obejmuje dane uzyskane od podmiotów i instytucji działających na rzecz wspierania rodziny, między innymi z:

- Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ełku,
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku,
- Powiatowego Urzędu Pracy w Ełku,
- Zespołu Interdyscyplinarnego Miasta Ełku,
- Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ełku,
- Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Ełku.

1. Charakterystyka demograficzna

Miasto Ełk na koniec roku 2023 r. zamieszkiwało 59 759 osób, w tym 31 269 kobiet i 28 490 mężczyzn. Liczba mieszkańców na przestrzeni 3 lat obrazuje tabela nr 1.

Tabela nr 1. Dane dotyczące liczby mieszkańców Ełku w latach 2021 - 2023

Wyszczególnienie	2021 rok	2022 rok	2023 rok
Mieszkańcy ogółem	61 677	60 070	59 759
Kobiety	32 097	31 394	31 269
Mężczyźni	29 580	28 676	28 490

Źródło: dane GUS

2. Charakterystyka środowiska lokalnego w obszarze rynku pracy i pomocy społecznej

Rynek pracy

Sytuacja na rynku pracy zarówno w powiecie jak i w mieście Elk w ostatnich latach jest dynamiczna, wpływ na jej kształtowanie niewątpliwie wywarła pandemia, ogólna sytuacja gospodarcza w kraju, wysoki poziom inflacji w ostatnich latach, a także sytuacja związana z konfliktem zbrojnym na Ukrainie.

Według stanu na 31 grudnia 2023 r. stopa bezrobocia dla powiatu elckiego wynosiła 3,56 %, dla województwa wynosiła 2,89 %. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w mieście Elku wynosiła 1674, w tym 49,4 % stanowiły kobiety, 50,6 % mężczyźni. Udział długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby ludności wyniósł 1,36 %.

Dane przedstawiające sytuację na rynku pracy w mieście Elku na przestrzeni 3 lat obrazuje tabela nr 2.

Tabela nr 2. Dane dotyczące bezrobocia w Elku w latach 2021 – 2023

Wyszczególnienie	2021 rok	2022 rok	2023 rok
Bezrobotni ogółem z miasta Elk	1804	1750	1674
Bezrobotne kobiety	980	902	827
Bezrobotni do 30 r.ż.	368	336	320
Bezrobotni powyżej 50 r.ż.	515	435	431
Długotrwale bezrobotni	844	802	770
Bezrobotni niepełnosprawni	169	162	139

Źródło: dane PUP Elk

Pomoc społeczna

Szacuje się, że ok. 7 % mieszkańców Elku w skali roku obejmowanych jest pomocą społeczną, w tym z powodu ubóstwa powiązanego z innymi trudnościami życiowymi. Beneficjentami pomocy społecznej świadczonej przez MOPS w Elku w 2023 r. było 4099 osób.

Informacje w zakresie pomocy udzielanej w latach 2021-2023 obrazują poniższe dane MOPS ujęte w tabelach i wykresach.

Tabela nr 3. RODZINY OGÓŁEM objęte pomocą w latach 2021 - 2023

	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W TYCH RODZINACH
2023 rok	2320	4099
2022 rok	2834	4584
2021 rok	1839	3389

Wykres nr 1. RODZINY OGÓŁEM - typ gospodarstwa domowego objętego pomocą w latach 2021 - 2023

str. 7

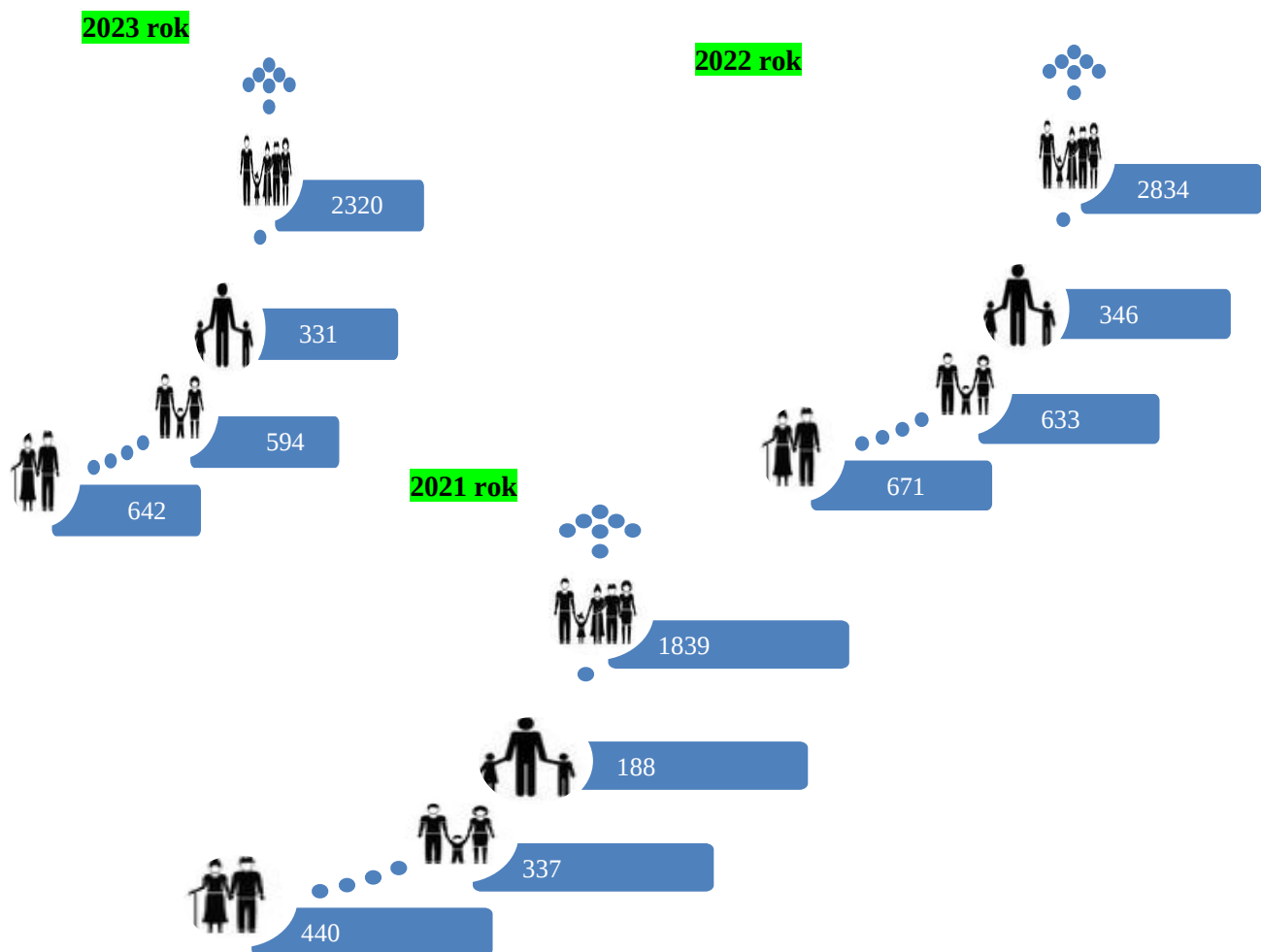

Tabela nr 4. RODZINY Z DZIEĆMI - typ gospodarstwa domowego objętego pomocą w latach 2021 - 2023

WYSZCZEGÓLNIENIE		2021 rok		2022 rok		2023 rok	
		LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W TYCH RODZINACH	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W TYCH RODZINACH	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W TYCH RODZINACH
Rodziny z dziećmi ogółem:		594	2402	663	2052	337	1271
	o liczbie dzieci 1	154	417	216	436	125	316
	2	252	961	174	522	92	325
	3	120	571	168	672	79	369
	4	36	216	40	232	26	148
	5	24	171	20	100	10	69
	6	4	30	17	90	4	34
	7 i więcej	4	36	0	0	1	10

Ubóstwo, długotrwała choroba, niepełnosprawność oraz bezrobocie to najczęstsze trudności występujące w gospodarstwach domowych, powodujące konieczność ubiegania się o wsparcie.

Należy podkreślić, że zgodnie z ustawą o pomocy społecznej wystąpienie samego ubóstwa nie warunkuje przyznania pomocy społecznej. Dodatkowo musi wystąpić inny – uzupełniający czynnik umożliwiający udzielenie pomocy społecznej.

Tabela nr 5. Problemy społeczne występujące w środowiskach objętych pomocą w latach 2021 - 2023

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		
	2021 rok	2022 rok	2023 rok
Ubóstwo	749	704	687
Bezrobocie	566	482	480
Długotrwała choroba	1038	982	960
Niepelnosprawność	617	584	516
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w tym:	206	88	106
Rodziny niepełne	186	62	70
Rodziny wielodzietne	7	30	33
Potrzeba ochrony macierzyństwa w tym: wielodzietność	163	144	108
	112	114	82
Alkoholizm	210	117	181
Bezdomność	55	68	68
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	26	34	42
Narkomania	26	27	24
Przemoc domowa	7	6	4
Sytuacja kryzysowa	1	0	0
Sieroctwo	1	1	0
Zdarzenia losowe	2	2	0

Ze świadczeń przyznanych przez MOPS w Ełku:

- w 2023 r. łącznie skorzystało 1310 rodzin, (2372 osób): z tego 106 rodzin (356 osób) z powodu problemów opiekuńczo - wychowawczych, 4 rodzin (12 osób) z powodu przemocy w rodzinie;
- w 2022 r. łącznie skorzystało 1167 rodzin, (2088 osoby): z tego 88 rodzin (306 osób) z powodu problemów opiekuńczo-wychowawczych, 6 rodzin (12 osób) z powodu przemocy w rodzinie;
- w 2021 r. łącznie skorzystało 3670 rodzin, (7009 osoby): z tego 206 rodzin (653 osób) z powodu problemów opiekuńczo-wychowawczych, 11 rodzin (36 osób) z powodu przemocy w rodzinie.

Realizacja celów pomocy społecznej odbywa się przede wszystkim przez świadczenie pracy socjalnej oraz wspieranie w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Działania pracowników pomocy społecznej służą przede wszystkim wzmocnieniu osób wspieranych, odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz organizowaniu warunków sprzyjających temu celowi. Pracownik socjalny podejmując współpracę z rodziną, diagnozuje sytuację oraz określa plan pomocy na jej rzecz. Działania są zróżnicowane i dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby i rodziny.

Praca socjalna jest procesem, który ma na celu wywołanie pożądanych zmian, modyfikację sposobu funkcjonowania osoby, jej otoczenia, wzmacnianie potencjału osób, rodzin do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej i wsparcie w dążeniu do poprawy funkcjonowania. Świadczenie to jest wykonywane bez względu na posiadany dochód osoby i rodziny,

z uwzględnieniem prawa jednostki do samostanowienia i poszanowania jej godności. W ramach struktury organizacyjnej MOPS funkcjonuje zespół realizujący zadania w zakresie pracy socjalnej oraz w zakresie usług pomocy społecznej. W skład zespołu wchodzi 30 pracowników socjalnych. Zapotrzebowanie na pracę socjalną w kolejnych latach ilustruje tabela nr 6.

Tabela nr 6. Dynamika wzrostu zapotrzebowania na pracę socjalną w latach 2021 - 2023.

Rok	Liczba gospodarstw domowych	Liczba osób w tych gospodarstwach
2021	1888	3559
2022	2610	4805
2023	1269	2296

Powyższe dane Ośrodka wskazują, że zapotrzebowanie na wsparcie w formie pracy socjalnej w roku 2023 spadło, w stosunku do roku 2022 r. W okresie 2021 - 2022 zauważalna była tendencja wzrastająca w zakresie zapotrzebowania na pracę socjalną, co spowodowane było trwającym stanem pandemii COVID - 19 oraz zwiększoną liczbą obywateli Ukrainy wymagających wsparcia w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium ich kraju.

Zapewniając odpowiednie wsparcie i pomoc kobietom w ciąży lub rodzicom samotnym z dziećmi w formie pobytu w placówce domu samotnej matki (Dom Samotnej Matki im. bł. Marianny Biernackiej Caritas Diecezji Łódzkiej) w roku 2023 skierowano i umieszczono 1 kobietę oraz 2 dzieci, w 2022 r. i 2021 r. - 4 kobiety oraz 7 dzieci.

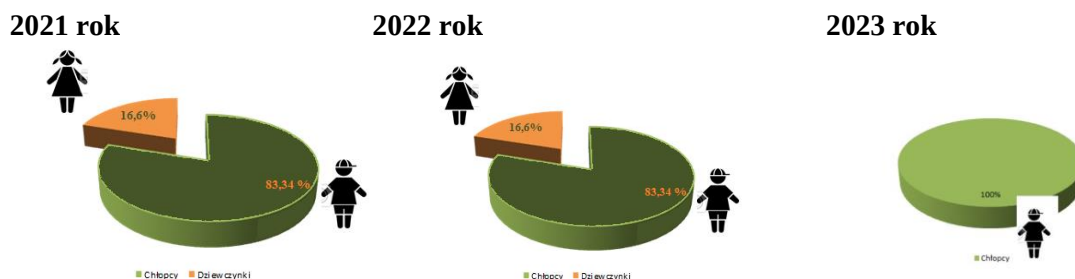
Kolejnym ważnym zadaniem w obszarze pomocy społecznej jest zabezpieczenie osób pozbawionych możliwości spożycia jednego gorącego posiłku. Realizowanie zadania odbywa się poprzez prowadzenie dożywiania dzieci w szkołach, udzielania pomocy w formie posiłku osobom potrzebującym. Pomoc w formie posiłku udzielana ze szczególnym uwzględnieniem posiłku gorącego w celu zapewnienia zdrowego żywienia. Ośrodek w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023 objął dożywianiem osoby, w tym dzieci w postaci: posiłków, obiadów szkolnych, zasiłków oraz pomocy rzeczowej. W roku 2023 r. zauważono spadek liczby świadczeniobiorców w stosunku do roku poprzedniego (-8,62 %). Odnotowano wzrost kwoty świadczenia w stosunku do roku 2022. Kwota świadczeń posiłków dla dzieci wzrosła o +24,35 %. Realizację programu na przestrzeni lat 2021-2023 przedstawia tabela nr 7.

Tabela nr 7. Realizacja Wieloletniego Programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2021-2023.

Wyszczególnienie	2021 rok	2022 rok	2023 rok
Liczba osób	348	487	522
w tym dzieci	249	336	386

Ośrodek zapewniał pomoc i wsparcie dzieciom z niepełnosprawnością m.in. w formie specjalistycznych usług opiekuńczych z zaburzeniami psychicznymi świadczonych na rzecz dzieci. W 2021 roku świadczone 6 dzieciom usługi opiekuńcze, w roku 2022 – 3 dzieciom, w roku 2023 - 3 dzieciom.

Wykres nr 2. Usługi specjalistyczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2021 – 2023 (osoby do 18 r.ż.).

Rodziny z dziećmi mogły skorzystać ze wsparcia w ramach realizowanych programów finansowych z Funduszu Solidarnościowego, min. Program Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością i Programu Opieka Wytchnieniowa.

Program Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością

2023 r. - 100 osób, w tym 5 dzieci do 18 r.ż.

2022 r. - 86 osób, w tym 5 dzieci do 18 r.ż.

2021 r. - 56 osób, w tym 3 dzieci niepełnosprawnych do 16 r.ż.

Program zapewniał m.in.: poprawę jakości życia osób niepełnosprawnych, w szczególności poprzez umożliwienie im jak najbardziej niezależnego życia; wsparcie osób niepełnosprawnych oraz pomoc adekwatną do potrzeb; uczestnictwo osób niepełnosprawnych w wydarzeniach społecznych, kulturalnych, rozrywkowych lub sportowych itp.; zwiększenie wsparcia asystenckiego dla niepełnosprawnych uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, także w innych wymiarach życia i funkcjonowania społecznego.

Program „Opieka wytchnieniowa”: 2023 r. - 13 osób, w tym 1 dziecko do 18 r.ż., 2022 r. - 13 osób.

Program polegał na świadczeniu usług opieki wytchnieniowej dla członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczoną niepełnosprawnością oraz osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Świadczone usługi w ramach Programu pozwoliły ograniczyć skutki niepełnosprawności oraz umożliwiły aktywność osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałały dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność oraz wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych.

3. Praca z rodziną oraz pomoc w opiece i wychowaniu

Praca z rodziną stanowi pierwszą, określną w ustawie o wspieraniu rodziny, formę wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, które należą do zadań gminy. Przewiduje się również prowadzenie pracy w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną. W mieście Ełku asystenci rodziny wspierają rodziny od 2012 roku. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ełku od 2013 roku realizuje zadanie wspierania rodzin. W 2023 roku Ośrodek zatrudniał 6 asystentów rodziny (etatów).

Niezwykle ważną rolę we wspieraniu rodzin z dysfunkcjami pełnią asystenci rodziny, których wsparcie nakierowane jest głównie do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych.

Asystent rodziny współpracuje z rodziną wymagającą wsparcia w zakresie kształtowania i rozwijania funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Pomoc ta uwzględnia zarówno potrzeby rodzin jak i gotowość do realnego współdziałania. Indywidualna pomoc służy przede wszystkim rozwiązywaniu konkretnych problemów z jakimi boryka się osoba wspierana; wzbudzaniu w niej wiary w swoje możliwości oraz motywowanie do podejmowania działań do tej pory uznawanych przez nią za niemożliwe. Zadaniem asystenta jest przede wszystkim wskazanie rodzinom i osobom możliwości podejmowania sprawczych działań, zwiększenie poczucia wpływu na swoje życie oraz podwyższenie samooceny.

Praca asystentów rodziny ukierunkowana jest na udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego; udzielanie pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych oraz wychowawczych. Do zadań asystenta należy m.in. wspieranie aktywności społecznej rodzin, motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej.

Działania asystentów rodziny zmierzają do osiągnięcia przez rodzinę pełnej samodzielności oraz niezależności życiowej. Podejmowane działania są ukierunkowane na wsparcie rodziny naturalnej oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić rodzinę biologiczną. W przypadku, kiedy dziecko umieszczone zostaje w pieczy zastępczej, mając na uwadze jego więzi emocjonalne z rodziną i środowiskiem, motywuje się rodziców do zmiany oraz tworzenia warunków do prawidłowego rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej dających szansę na jego powrót do domu. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowanie wartości i norm związanych z ich wychowaniem. W celu zapobiegania umieszczania dzieci w pieczy zastępczej i wzmocnieniu rodziny w wypełnianiu podstawowych funkcji zachodzi daleko idąca potrzeba wsparcia rodziny.

Do efektów pracy asystentów z rodzinami zalicza się m.in.:

- podniesienie kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodziców,

- nabycie umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego oraz rozsądnego gospodarowania budżetem domowym przez wspieranych,
- podjęcie terapii leczenia uzależnień przez członków rodziny dotkniętych problemem nadużywania alkoholu i innych substancji uzależniających,
- poprawę sytuacji materialno – bytowej rodzin,
- aktywizację zawodową osób pozostających poza rynkiem pracy,
- poprawę relacji rodzinnych,
- podjęcie leczenia psychiatrycznego,
- podniesienie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych,
- podniesienie kompetencji w zakresie komunikacji interpersonalnej rodzin,
- powrót dzieci do rodziny naturalnej,
- odzyskanie władzy rodzicielskiej.

W momencie przekazania dzieci poza rodzinę naturalną asystenci podejmują działania zmierzające do powrotu dzieci do domu rodzinnego przy współpracy rodzin biologicznych z koordynatorem pieczy zastępczej.

Tabela Nr 8. Praca z rodziną w latach 2021 - 2023.

Wyszczególnienie	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Liczba asystentów rodziny	6	6	6
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny (plany pracy z rodziną)	84	88	106
Liczba osób w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny	285	306	356
Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny	171	170	204
Liczba osób w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”	17	16	19
Liczba rodzin wspierających	0	0	0

W roku 2023 w 25 rodzinach z dziećmi objętych wsparciem asystenta rodziny prowadzono nadzorów kuratorów sądowych (2022 r. - 26 rodzin).

W zajęciach organizowanych przez Ośrodek Kuratorski w 2023 roku uczęszczało 12 dzieci i młodzieży.

Placówki wsparcia dziennego

Podmiotami świadczącymi pomoc w opiece i wychowaniu dziecka są placówki wsparcia dziennego, które zapewniają nieodpłatny i dobrowolny pobyt dziecka. Na terenie miasta prowadzone są placówki w formie opiekuńczej, opiekuńczo - wychowawczej oraz pracy podwórkowej. Na terenie miasta w roku 2021 działało 7 placówek wsparcia dziennego, w latach 2022 - 2023 - 6 placówek wsparcia dziennego, w tym w formie świetlic i pracy podwórkowej. W 2021 r. odnotowano 285 korzystających, w 2022 r. - 330 korzystających, w 2023 r. - 300 osób korzystających.

W roku 2023 na terenie Ełku placówki wsparcia dziennego prowadziły organizacje: Oratorium im św. Jana Bosko w formie opiekuńczej (180 miejsc), Fundacja Human „Lex” Instytut w formie podwórkowej realizowanej przez pedagogów ulicy oraz w formie opiekuńczej (15 miejsc), Fundację „OTUłony w nadzieję ...” w formie opiekuńczo - wychowawczej (30 miejsc).

System pieczy zastępczej

Niepokojącym zjawiskiem jest coraz częstsze umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej, dlatego też praca asystentów rodziny w dużej mierze ukierunkowana jest na ograniczenie tego zjawiska.

W przypadku kiedy rodzice biologiczni nie mogą pełnić władzy rodzicielskiej, wówczas opieka nad dziećmi sprawowana jest w formie pieczy zastępczej – rodzinnej lub instytucjonalnej, organizowanej przez powiat.

System pieczy zastępczej (instytucjonalnej, rodzinnej) ma na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadku niemożności sprawowania tych funkcji przez rodziców. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje po wyczerpaniu wszelkich możliwości wsparcia rodziny. Na podstawie danych PCPR w Ełku na przestrzeni 3 lat (2021 - 2023) w zakresie dzieci przebywających w pieczy przedstawiono poniższe informacje.

Łącznie w ciągu 2023 roku skierowano do pieczy zastępczej 32 dzieci, łącznie przebywało w pieczy zastępczej 197 dzieci, natomiast z pieczy zastępczej do rodzin naturalnych powróciło 12 dzieci (2022 r. - 18 dzieci).

Dzieci z terenu miasta Ełku przebywające w pieczy zastępczej (2023 r. - 197 dzieci, 2022 r. – 184 dzieci, 2021 r. - 157 dzieci), w tym w:

- placówkach wychowawczych:
 - placówka – opiekuńczo wychowawcza
2023 r. - 31 dzieci, 2022 r. - 33 dzieci,
 - placówka opiekuńczo - wychowawcza typu rodzinnego
2023 r. - 4 dzieci, 2022 r. – 4 dzieci, 2021 r. - 4 dzieci,
 - placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjnego
2023 - 4 dzieci, 2022 r. - 4 dzieci, 2021 r. – 24 dzieci,

- rodzinach zastępczych:
 - rodziny zastępcze spokrewnione
2023 r. - 73 dzieci, 2022 r. - 69 dzieci, 2021 r. - 62 dzieci,
 - rodziny zastępcze niezawodowe
2023 r. - 50 dzieci, 2022 r. – 40 dzieci, 2021 r. – 34 dzieci,
 - rodziny zastępcze zawodowe
2023 r. - 16 dzieci, 2022 r. – 34 dzieci, 2021 r. - 30 dzieci,
 - rodzinne domy dziecka
2023 r. - 19 dzieci, 2022 r. - 8 dzieci, 2021 r. - 3 dzieci.

4. Zasoby lokalnego systemu wspierania rodziny

Na terenie miasta Ełku w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, alkoholizmowi i narkomanii świadczona jest wszechstronna pomoc i wsparcie. Powszechny i bezpłatny dostęp do specjalistycznego poradnictwa dla mieszkańców Ełku w ramach miejskich programów tj.: przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii oraz przemocy domowej, wpływa pozytywnie i podnosi efektywność podejmowanych działań profilaktycznych.

Działania na rzecz wspierania rodzin podejmują różne instytucje i podmioty m.in. Urząd Miasta Ełku (Wydział Polityki Społecznej, w tym Poradnia Rodzinna), Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ełku, w tym Ełckie Centrum Rewitalizacji Społecznej STAJNIA i Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku; Sąd Rejonowy w Ełku (III Wydział Rodzinny i Nieletnich), Komenda Powiatowa Policji w Ełku, szkoły funkcjonujące na terenie miasta, Powiatowe Centrum Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej w Ełku, Ośrodek Kuratorski w Ełku, Ośrodek Terapii Uzależnień w Ełku Oddział Dzienny, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ełckie Centrum Psychoterapii i Psychiatrii, funkcjonujące w ramach Szpitala „Pro Medica” Sp. z o. o., w skład którego wchodzi: Poradnia Psychologiczna dla Dzieci i Młodzieży, Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży, Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu, Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Substancji Psychoaktywnych, Poradnia Psychologiczna. Ponadto w Ełku funkcjonuje Poradnia Zdrowia Psychicznego w ramach 1 Wojskowego Szpitala Klinicznego z Polikliniką SPZOZ w Lublinie Filia w Ełku.

W obszarze edukacji w roku szkolnym 2022/2023 funkcjonowało 8 szkół podstawowych oraz liceum ogólnokształcące. W czterech szkołach podstawowych funkcjonowało łącznie 19 oddziałów integracyjnych. W Ełku funkcjonuje również Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy, prowadzony przez Powiat Ełcki. W jego skład wchodzi szkoła podstawowa, branżowa szkoła I stopnia oraz szkoła przysposabiająca do pracy.

Zagadnienia w zakresie działań realizowanych w ramach profilaktyki zawiera Miejski

Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023 - 2026 przyjęty do realizacji uchwałą nr XLIX.507.2022 Rady Miasta Ełku z dnia 14 grudnia 2022 r.

Zagadnienia w zakresie działań realizowanych w obszarze ochrony zdrowia psychicznego zawiera Program Ochrony Zdrowia Psychicznego w mieście Ełku na lata 2024 – 2028, przyjęty do realizacji uchwałą nr IV.36.2024 Rady Miasta Ełku z dnia 28 sierpnia 2024 r.

Zagadnienia w zakresie działań realizowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej zawiera Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej Miasta Ełku na lata 2021 - 2025 przyjęty do realizacji uchwałą nr XXVI.258.2021 Rady Miasta Ełku z dnia 14 stycznia 2021 r. ze zm.

Z usług i wsparcia oferowanego przez Ełckie Centrum Rewitalizacji Społecznej STAJNIA w roku 2021 skorzystało 9445 osób, w roku 2022 skorzystało 11 346 osób, w roku 2023 skorzystało 12 774 osób. W ramach usług w Ośrodku Interwencji Kryzysowej (12 miejsc noclegowych), w 2021 roku była umieszczona 1 osoba. W roku 2022 żadna osoba nie była umieszczona w związku z przemocą.

Przyjęto natomiast w ramach pomocy obywatelom Ukrainy łącznie 9 osób, w tym dwoje dzieci, którym udzielono wsparcia w formie możliwości odpoczynku, zadbania o higienę, wyżywienie oraz poradnictwo socjalne, w tym 4 osoby skorzystały z pobytu całodobowego w Ośrodku. W roku 2023 przyjęto w ramach pomocy obywatelom Ukrainy łącznie 4 osoby, w tym dwoje dzieci, nikt nie korzystał z pobytu całodobowego. W roku 2023 organizowano warsztaty z pobytem całodobowym w Ośrodku Interwencji Kryzysowej, z których skorzystało 12 osób.

Tabela nr 9. Poradnictwo specjalistyczne w latach 2022 - 2023

Rodzaj, liczba i forma udzielanego poradnictwa specjalistycznego	2022 r.	2023 r.
porady psychologiczne, terapie długoterminowe, interwencje kryzysowe, poradnictwo pedagogiczne, porady psychologiczno-terapeutyczne, konsultacje motywacyjno- edukacyjne, prawne, poradnictwo rodzinne i małżeńskie, konsultacje psychiatryczne, telefoniczne konsultacje psychologiczne, konsultacje socjoterapeutyczne, porady psychologiczne dla dzieci i młodzieży, terapeuta ds. uzależnień, socjoterapeuta dla dzieci i młodzieży, logopeda, psycholog dla obywateli Ukrainy, konsultacje psychoterapeutyczne, poradnictwo małżeńskie, grupy wsparcia DDA	8350 porad	5835 porad

W 2023 r. procedurą „Niebieskiej Karty” objęto 157 środowisk (w 2022 r. – 133, 2021 r. - 155, w 2020 r. - 148, dane Zespołu Interdyscyplinarnego działającego przy MOPS Ełk). Podmiotami wszczynającymi procedurę „Niebieskiej Karty” (cz. A) były: jednostki organizacyjne pomocy

społecznej, w tym ośrodki pomocy społecznej 10 %, Policja 88 %, przedstawiciele oświaty i ochrony zdrowia 2 % oraz Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych 0 %.

Z danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Ełku wynika, że 324 osoby, w tym 137 kobiet, 125 mężczyzn, 62 dzieci zostało objętych pomocą grup roboczych w 2023 r. W ramach działań związanych z realizacją procedury „Niebieskiej Karty” pracownicy, co miesiąc monitorowali sytuację rodziny. W 2023 r. odbyło się 835 spotkań grup roboczych (2022 r. - 865, 2021 r. - 1053, 2020 r. - 925, 2019 r. - 1128, dane MOPS). Nie zastosowano art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej wobec dzieci w latach 2021 - 2023.

Z pomocy udzielanej w Punkcie Konsultacyjnym dla osób doświadczających przemocy, działającym przy MOPS w 2023 r. skorzystało 647 osób (2022r. - 401).

W 2023 roku 3358 uczniów skorzystało z programów profilaktycznych w szkołach (2022 r. - 6229 uczniów).

W zajęciach organizowanych przez Ośrodek Kuratorski w 2023 roku wzięło udział 12 dzieci i młodzieży.

Z wypoczynku dofinansowanego ze środków samorządu miasta Ełku skorzystało 1666 dzieci w roku 2023 (2022 r. – 1760 dzieci).

5. Najistotniejsze problemy wpływające na funkcjonowanie rodziny

Przeprowadzając diagnozę sytuacji społeczno - demograficzną na potrzeby niniejszego Programu, dokonano analizy najistotniejszych problemów związanych z realizacją zadań wspierania rodziny w Gminie Miasto Ełk. Poniżej przedstawiono główne z nich:

- niewystarczające kompetencje opiekuńczo - wychowawcze rodziców,
- wyczerpanie więzi społecznych spajających strukturę rodziny,
- niewłaściwe relacje rodzinne,
- nieumiejętność rozwiązywania konfliktów, problemów i trudności,
- nieumiejętne gospodarowanie czasem całej rodziny,
- niska motywacja rodzin do zmiany swojej sytuacji życiowej,
- niewystarczająca liczba specjalistów wspierających rodzinę, m.in. psychologów i psychiatrów,
- wysokie koszty utrzymania dzieci w pieczy zastępczej, wynikające z rozwiązań ustawowych ponoszonych przez gminę,
- trudna sytuacja społeczna i materialna rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi,
- ograniczona oferta zajęć rozwijających umiejętności psychospołeczne osób z zaburzeniami psychicznymi oraz dla rodzin dysfunkcyjnych, szczególnie dostępnych w godzinach popołudniowych i dniach wolnych,
- niewystarczający przepływ informacji pomiędzy instytucjami pomocowymi,
- wysokie koszty ofert szkoleniowych i niewystarczające dostosowanie oferty do potrzeb pracowników instytucji wspierających rodzinę,

str. 17

- niska świadomość rodzin i instytucji o roli, zadaniach oraz kompetencjach asystenta rodziny,
- niedostateczny poziom informacji o dostępnych formach wsparcia,
- mało interesujące formy profilaktyki uzależnień dla dzieci i młodzieży,
- brak świetlicy socjoterapeutycznej,
- niska motywacja do podjęcia aktywności zawodowej matek powracających na rynek pracy po wieloletnim okresie wychowywania dzieci,
- niewystarczające wsparcie rodziców dzieci niepełnosprawnych chcących powrócić na rynek pracy,
- nieumiejętne gospodarowanie finansami, niewystarczająca umiejętność dysponowania budżetem domowym,
- nieumiejętne odczytywanie emocji i potrzeb dziecka przez rodziców,
- stereotypowe podejście i niechęć rodzin do współpracy ze specjalistami,
- niewystarczająca oferta wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci z niepełnosprawnościami oraz dysfunkcjami.

Podczas prac zespołu do spraw opracowania „3-letniego Programu Wspierania Rodziny Gminy Miasta Ełku na lata 2025 – 2027” sprecyzowano następujące kierunki działań w zakresie wspierania rodzin:

- Prowadzenie pracy z rodziną w formie: bezpośredniego wsparcia asystenta rodziny, konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, rodzin wspierających, usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych, organizowanie grup wsparcia lub grup samopomocowych.
- Rozwój opieki środowiskowej, psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży w Ełku.
- Zapobieganie i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym.
- Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny przez rodziny oraz wsparcie instytucji działających w obszarze wspierania dziecka i rodziny.
- Profilaktyka niedostosowania społecznego dzieci i młodzieży z terenu Ełku.
- Profilaktyka uzależnień wśród mieszkańców Ełku.
- Wsparcie interdyscyplinarne rodzin z terenu Ełku poprzez działania Zespołu Interdyscyplinarnego Miasta Ełku.
- Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie, poprzez profesjonalizację oraz specjalizację i podniesienie kwalifikacji pracowników tych instytucji i podmiotów działających w obszarze pracy z dzieckiem i rodziną.
- Wsparcie rodzin oraz kształtowanie pozytywnego wizerunku rodzin poprzez upowszechnianie działań prorodzinnych.

IV. Analiza SWOT

W Programie zastosowano analizę SWOT jako narzędzie identyfikacji i usystematyzowania mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń społecznego obszaru miasta Ełk. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji demograficznej i społecznej w gminie miasto Ełk w zakresie organizacji systemu opieki nad dzieckiem oraz wsparcia rodziny, dokonano analizy SWOT, wskazując mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, tj. czynniki wewnętrzne i zewnętrzne mające wpływ na funkcjonowanie rodzin.

<u>MOCNE STRONY</u> - baza placówek wsparcia dziennego m.in. placówki realizujące programy opiekuńczo-wychowawcze; - profesjonalna i specjalistyczna kadra działająca w obszarze wspierania dziecka i rodziny; - otwartość instytucji, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów na pomoc rodzinie; - rozwój działań w obszarze wsparcia i pomocy rodzinie poprzez wprowadzenie innowacyjnych metod pracy w formie: asystentury rodziny, pedagogiki ulicznej; - „Ełcka Karta Rodziny 3+”; - dostępność opieki instytucjonalnej dla dzieci do lat 3 m.in. żłobki; - funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego; - sprawny i funkcjonalny system wsparcia działań organizowanych przez organizacje pozarządowe; - działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; - duże zaangażowanie władz lokalnych w realizację zadań dotyczących wspierania rodziny; - doświadczenie we współpracy z różnymi podmiotami pracującymi na rzecz rodzin; - doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na realizację zadań; - Ełckie Centrum Psychoterapii i Psychiatrii; - Poradnia Rodzinna; - Lokalny Punkt Pomocy Pokrzywdzonych Przestępstwem w Ełku; - Ełckie Centrum Rewitalizacji Społecznej STAJNIA w Ełku, Ośrodek Interwencji Kryzysowej.	<u>SŁABE STRONY</u> - niewystarczająca współpraca pomiędzy instytucjami działającymi w obszarze wspierania dziecka i rodziny; - bierność i niewielkie zaangażowanie rodzin; - niechęć współpracy ze strony rodzin pomimo dobrego przygotowania i otwartości instytucji i organizacji; - zbyt duże obciążenie samorządu w stosunku do możliwości finansowych/lokalowych/kadrowych; - rosnąca niewydolność rodziców w procesie wychowawczym; - ograniczenie finansowe i organizacyjne związane z powoływaniem rodzin wspierających; - brak kompleksowego podejścia do zwalczania przyczyn dysfunkcyjności rodziny; - niska aktywność klientów pomocy społecznej w zakresie organizowania grup samopomocowych; - niewystarczająca ilość atrakcyjnych propozycji spędzania czasu wolnego dla młodzieży zagrożonej demoralizacją; - mała ilość specjalistów i ograniczony dostęp do psychologów, terapeutów i psychiatrów dziecięcych; - nadmierne obciążenie dostępnych specjalistów; - niska odporność psychiczna rodzin, z uwzględnieniem dzieci i młodzieży; - wzrastająca liczba prób samobójczych wśród dzieci i młodzieży; - niewystarczające wsparcie rodzin dotkniętych Alkoholowym Zespołem Płodowym (FAS) oraz niewystarczająca oferta wsparcia dla osób DDA; - wzrost zagrożeń związanych z uzależnieniami.
<u>SZANSE</u> - zwiększenie liczby podmiotów aktywnie działających na rzecz rodziny; - rozbudowany system świadczeń dla rodzin obejmujący m.in. świadczenia „800+”, świadczenia rodzinne, świadczenia wspierające; - specjalizacja kadry pracującej z rodzinami; - rozwój usług realizowanych na rzecz rodziny; - realizacja programów profilaktycznych; - rozbudowana polityka prorodzinna prowadzona przez ełcki samorząd; - zewnętrzne środki finansowe (m.in. środki UE, rządowe, samorządowe, dotacje); - możliwość współpracy przy realizacji zadań ustawowych organizacji pozarządowych oraz kościołów i związków wyznaniowych (powierzenie/zlecenie zadań). - Rządowe programy zapewniające dofinansowanie zatrudnienia asystentów rodziny.	<u>ZAGROŻENIA</u> - stereotypowe postrzeganie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej jako instytucji przyznającej jedynie świadczenia pieniężne; - rosnąca liczba zadań do realizacji przez samorządy przy braku lub niewielkim poziomie dofinansowania tych zadań; - niewystarczające środki finansowe na wdrażanie zapisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w szczególności rodzin wspierających; - niezaradność życiowa, nieumiejętne gospodarowanie środkami finansowymi i uzależnienie rodzin od pomocy społecznej; - postawy roszczeniowe klientów pomocy społecznej; - migracja – zwiększony napływ imigrantów; - wykluczenie społeczne; - rosnąca liczba niepełnych rodzin; - narastająca niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodziców/opiekunów dziecka; - trudna sytuacja gospodarcza wyrażająca się w m.in. wysokim wzrostem cen usług; - negatywne konsekwencje pandemii, konfliktu zbrojnego na Ukrainie w sferze gospodarczej i społecznej; - pogłębienie się głównych problemów społecznych tj.: uzależnień, przemocy, kryzysów i zaburzeń psychicznych; - ograniczony dostęp do pomocy specjalistycznej; - wzrastający odsetek rodzin i dzieci z różnego rodzaju niepełnosprawnościami, zaburzeniami, chorobami,; - niewydolny system leczenia psychiatrycznego dzieci i młodzieży, osób dorosłych, który nie zaspokaja w pełni aktualnych potrzeb oraz nie zapewnia kompleksowej i powszechnie dostępnej psychiatrycznej opieki zdrowotnej; - coraz gorsza kondycja fizyczna i psychiczna dzieci i młodzieży.

V. Cel główny, cele szczegółowe i działania Programu

Na podstawie dokonanej diagnozy sytuacji demograficznej i społecznej w mieście Elku w zakresie organizacji systemu opieki nad dzieckiem oraz wsparcia rodziny, a także na podstawie obowiązującego stanu prawnego, w oparciu o doświadczenia zawodowe specjalistów – osób współpracujących, zdefiniowano cel główny Programu.

Działania przewidziane w poszczególnych celach szczegółowych umożliwią realizowanie na poziomie lokalnym polityki prorodzinnej, rozumianej jako stwarzanie warunków prawnych, ekonomicznych i społecznych umacniających rodzinę, zapewniających jej trwałość, rozwój oraz właściwe wypełnianie przez nią podstawowych zadań.

Cel główny:

Spójny system wsparcia rodziny oraz ochrony dziecka w mieście Elku

Cele szczegółowe:

1. Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz zaspokojenie potrzeb dzieci i ich rodzin.
2. Rozwój usług i form wsparcia na rzecz pomocy rodzinom.
3. Ograniczenie sytuacji kryzysowych w rodzinach i zminimalizowanie negatywnych skutków z nich wynikających.

Cele będą realizowane poprzez działania, mające przywrócić rodzinie prawidłowe funkcjonowanie w sferze opiekuńczo – wychowawczej oraz pełnienia prawidłowych ról społecznych. Praca z rodziną będzie połączona z jej własną aktywnością. Istotną kwestią jest wsparcie rodziny na etapie pojawienia się problemów oraz eliminowania sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić rodzinę naturalną. W przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej – stworzenie możliwości powrotu do rodziny naturalnej.

Cel szczegółowy 1.	
Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo - wychowawcze oraz zaspokojenie potrzeb dzieci i ich rodzin	
Działania:	1. Diagnozowanie sytuacji rodzin i środowiska rodzinnego w celu wdrożenia planu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym problemów związanych z niepełnosprawnością członka rodziny przez asystentów rodziny i pracowników socjalnych. 2. Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez asystenta rodziny. 3. Wsparcie asystenta rodziny zgodnie z ustawą o wsparciu dla kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. 4. Organizowanie systematycznych spotkań Zespołu ds. Asysty Rodzinnej działającego przy MOPS oraz włączanie do pracy osób pracujących na rzecz wspierania dzieci i rodziny. 5. Tworzenie warunków do działań rodzin wspierających. 6. Praca z rodziną biologiczną dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. 7. Zabezpieczenie środków finansowych na pobyt dzieci w pieczy zastępczej. 8. Współpraca z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności w zakresie wspierania rodzin biologicznych w staraniach o powrót dziecka do rodziny biologicznej. 9. Wspieranie w zaspokajaniu podstawowych potrzeb dziecka i rodziny poprzez zapewnienie pomocy materialnej, rzeczowej oraz pracy socjalnej. 10. Poradnictwo specjalistyczne oraz wdrażanie innowacyjnych metod wspierania rodzin. 11. Organizowanie wypoczynku dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych oraz dzieci z dysfunkcjami. 12. Wsparcie w zakresie organizowania czasu wolnego dzieciom m.in. poprzez działalność placówek wsparcia dziennego. 13. Integracja rodzin ze środowiskiem lokalnym. 14. Monitorowanie sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. 15. Organizowanie warsztatów, zajęć edukacyjnych dla rodziców i opiekunów 16. Motywowanie do podjęcia leczenia celem minimalizowania uzależnienia i współuzależnienia. 17. Realizowanie działań interdyscyplinarnych na rzecz rodzin dotkniętych przemocą domową. 18. Podnoszenie kompetencji osób pracujących na rzecz rodzin. 19. Współpraca pracowników instytucji, podmiotów i służb działających na rzecz wspierania rodzin.
Okres realizacji: 2025 - 2027	
Oczekiwane rezultaty:	• Poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz wzrost wydolności rodzin w sprawowaniu tych funkcji. • Zwiększenie dostępności i jakości poradnictwa specjalistycznego dla rodzin ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, w tym z niepełnosprawnościami. • Wzmocnienie relacji i więzi rodzinnych oraz poprawa komunikacji w rodzinie. • Wzrost umiejętności i kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów. • Poprawa warunków rozwoju psychofizycznego dzieci w rodzinach dotkniętych problemami opiekuńczo-wychowawczymi. • Zwiększenie liczby dzieci powracających z pieczy do rodzin biologicznych. • Podniesienie kwalifikacji i kompetencji kadr świadczących usługi na rzecz rodziny. • Rozwój efektywniej współpracy pomiędzy instytucjami, podmiotami i służbami realizujących działania na rzecz wspierania rodzin.

Cel szczegółowy 2.	
Rozwój usług i form wsparcia na rzecz pomocy rodzinom	
Działania:	1. Organizowanie spotkań, konferencji, prelekcji, seminariów dla przedstawicieli podmiotów lokalnych działających na rzecz rodziny przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze. 2. Pozyskiwanie kadry specjalistycznej wspierającej rodzinę, w tym rodziny z niepełnosprawnością i zaburzeniami psychicznymi. 3. Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez asystenta rodziny. 4. Wsparcie asystenta rodziny zgodnie z ustawą o wsparciu dla kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. 5. Rozwój i wspieranie działalności placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym pracy pedagogów „ulicznych”. 6. Rozwój oferty aktywnego wypoczynku dla dzieci z zaburzeniami psychicznymi, niepełnosprawnością oraz różnymi dysfunkcjami. 7. Zapewnienie dostępu do nieodpłatnego poradnictwa specjalistycznego w ramach Poradni Rodzinnej. 8. Organizowanie wypoczynku dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych oraz dzieci z dysfunkcjami. 9. Realizacja usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych. 10. Udzielanie pomocy w formie stypendiów, zasiłków, posiłku. 11. Realizacja usług w ramach rządowych programów pomocy dzieciom i rodzinie. 12. Tworzenie warunków do funkcjonowania rodzin wspierających na terenie Ełku i zapewnienie ich finansowania w przypadku zdiagnozowanych potrzeb. 13. Prowadzenie działalności profilaktycznej w ramach realizowanych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży oraz rodziców i opiekunów. 14. Organizowanie warsztatów, zajęć edukacyjnych dla rodziców i opiekunów. 15. Organizowanie zajęć dla dzieci i młodzieży w ramach działalności Ośrodka Kuratorskiego. 16. Organizowanie działań na rzecz rodziny w cyklicznie organizowanych „Ełckich Dniach Rodziny”. 17. Organizowanie działań na rzecz rodziny w aspekcie wielopokoleniowym. 18. Organizowanie działań wzmacniających więzi rodzinne poprzez aktywizację rodzin i integrację ze środowiskiem lokalnym. 19. Rozpowszechnianie informacji o obowiązujących aktach prawnych w zakresie wspierania rodziny.
Okres realizacji: 2025 - 2027	
Oczekiwane rezultaty:	• Podniesienie jakości usług świadczonych na rzecz rodzin ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, w tym z niepełnosprawnościami. • Zwiększenie dostępności i jakości poradnictwa specjalistycznych dla rodzin ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, w tym z niepełnosprawnościami. • Nabycie przez rodziny umiejętności korzystania z oferowanych form wsparcia instytucjonalnych i organizacji pozarządowych • Rozwój różnorodnych form wsparcia i pomocy na rzecz rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze. • Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci, młodzieży i rodzin ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym /wykluczonych społecznie. • Realizacja programów profilaktycznych, mających na celu zminimalizowania problemów opiekuńczo - wychowawczych.

Cel szczegółowy 3.
Ograniczenie sytuacji kryzysowych w rodzinach i zminimalizowanie negatywnych skutków z nich wynikających
Działania: 1. Organizowanie grup wsparcia i grup samopomocowych. 2. Zapewnienie rodzinom z terenu miasta Ełku dostępu do nieodpłatnego specjalistycznego poradnictwa 3. Podejmowanie działań przez pedagogów „ulicznych” działających w różnych rejonach miasta. 4. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego Miasta Ełku i grup diagnostyczno – pomocowych. 5. Organizowanie kampanii lokalnych na rzecz rodziny, w tym przeciwdziałania przemocy (m.in. Kampania Biała Wstążka, Pomarańczowa Wstążka). 6. Rozwijanie innowacyjnych form i metod w zakresie profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy. 7. Uświadomienie rodzin, mieszkańców Ełku o roli podmiotów działających na rzecz rodziny, w tym asystenta rodziny. 8. Organizowanie spotkań, warsztatów, konferencji lub seminariów dotyczących problematyki rodziny oraz podmiotów działających na rzecz rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. 9. Upowszechnianie sprawdzonych rozwiązań we współpracy ze specjalistami przez asystentów rodziny oraz pracowników socjalnych. 10. Przekazywanie spójnych informacji o ofercie specjalistycznej pomocy na terenie miasta oraz organizowanie działań zwiększających świadomość rodzin o ofercie wsparcia. 11. Tworzenie miejsc spotkań, warsztatów z ciekawą ofertą dla rodzin podczas, których prowadzone będą działania informacyjne i profilaktyczne. 12. Tworzenie ofert informacyjno- profilaktycznych na stronach mediów społecznościowych. 13. Zaangażowanie placówek oświatowych (żłobków, przedszkoli, szkół) w działania informacyjno- profilaktyczne skierowane do rodzin. 14. Zaangażowanie dzieci i młodzieży w organizowanie kampanii społecznych oraz opracowywania materiałów profilaktycznych. 15. Ogłaszanie konkursów skierowanych do organizacji pozarządowych oferujących działania profilaktyczno-informacyjne dla rodzin w sposób innowacyjny.
Okres realizacji: 2025 - 2027
Oczekiwane rezultaty: • Poprawa bezpieczeństwa rodzin, dzieci i młodzieży. • Poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. • Zwiększenie dostępności do usług świadczonych na rzecz rodzin ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, w tym z niepełnosprawnościami. • Zwiększenie dostępności i jakości poradnictwa specjalistycznego dla rodzin ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, w tym z niepełnosprawnościami. • Rozwój różnorodnych form wsparcia i pomocy na rzecz rodzin przeżywających trudności opiekuńczo- wychowawcze. • Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci, młodzieży i rodzin ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym /wykluczonych społecznie. • Realizacja programów profilaktycznych, mających na celu zminimalizowanie problemów opiekuńczo - wychowawczych i powstawania sytuacji kryzysowych występujących w rodzinach. • Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami, podmiotami i służbami realizującymi działania na rzecz wspierania rodzin.

VI. Realizacja Programu

1. Odbiorcy Programu

- rodziny zamieszkałe na terenie miasta Ełku, które z różnych przyczyn przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych;
- dzieci zagrożone umieszczeniem w pieczy zastępczej;
- rodziny, w których władza rodzicielska została odebrana lub ograniczona poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej;
- rodziny zamieszkałe na terenie miasta Ełku, w tym zagrożone wykluczeniem społecznym.

2. Realizatorzy Programu

- Urząd Miasta w Ełku: Wydział Polityki Społecznej, Wydział Świadczeń, Wydział Edukacji;
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ełku;
- Ełckie Centrum Rewitalizacji Społecznej „STAJNIA”;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku;
- Komenda Powiatowa Policji w Ełku;
- Powiatowe Centrum Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Ełku;
- Poradnia Rodzinna działająca przy Wydziale Polityki Społecznej Urzędu Miasta Ełku,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ełku,
- Zespół Interdyscyplinarny Miasta Ełku,
- Sąd Rejonowy w Ełku,
- Ełckie Centrum Psychoterapii i Psychiatrii funkcjonujące w ramach Szpitala „Pro Medica” Sp. z o.o.: poradnia Psychologiczna dla Dzieci i Młodzieży, Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży, Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu, Poradnia Terapii Uzależnieniami i Współuzależnienia od Substancji Psychoaktywnych, Poradnia Psychologiczna;
- szkoły/placówki oświatowe (poradnie, przedszkola, żłobki, szkoły);
- placówki wspierające dzieci i młodzież (m.in.: placówki wsparcia dziennego, świetlice, koła zainteresowań, grupy wspierające);
- podmioty/instytucje ochrony zdrowia;
- Ełckie Centrum Kultury;
- Centrum Edukacji Ekologicznej w Ełku;
- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Ełku;
- Biblioteka Publiczna im. Zofii Nasierowskiej w Ełku;
- Straż Miejska w Ełku;
- organizacje pozarządowe.

3. Termin realizacji i harmonogram Programu

Termin realizacji: 2025 rok – 2027 rok

4. Finansowanie Programu

Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodzin i systemu pieczy zastępczej na dzień opracowania Programu w zakresie zasad finansowania pobytu dziecka w pieczy, samorząd miasta Ełku ponosi odpowiednio wydatki na opiekę i wychowanie w wysokości 10 % w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, 30 % w drugim roku, 50 % w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Środki z przeznaczeniem na zatrudnienie asystentów rodziny ujęte zostały w budżecie MOPS Ełk.

Wysokość środków na pozostałe lata funkcjonowania Programu będzie uchwalana rokrocznie przez Radę Miasta Ełku.

Zgodnie z art. 197 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej istnieje możliwość otrzymania dotacji celowych z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej.

Źródła finansowania:

- Środki własne miasta.
- Środki budżetu państwa i województwa przeznaczone na realizację różnych programów.
- Środki z funduszy pomocowych, Unii Europejskiej, z programów grantowych.

5. Monitorowanie Programu

Monitoring Programu pozwala sprawdzać, czy zaplanowane działania są wdrażane w założony sposób. Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Ełku oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ełku w ramach monitoringu corocznie na podstawie danych i informacji, będących w posiadaniu instytucji, jak również pozyskanych od poszczególnych podmiotów zaangażowanych we wdrażanie Programu opracuje sprawozdanie uwzględniające ocenę realizacji poszczególnych działań w celach szczegółowych w oparciu o poniższe wskaźniki:

Lp.	Nazwa wskaźnika
1.	Liczba asystentów rodziny pracujący z rodzinami
2.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny
3.	Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny
4.	Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej, w tym w placówkach opiekuńczo-wychowawczych
5.	Liczba dzieci powracających z pieczy do rodzin naturalnych
6.	Rodzaj, liczba i forma udzielanego poradnictwa specjalistycznego
7.	Liczba rodzin oraz osób w tych rodzinach, która skorzystała z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych

str. 26

8.	Liczba dzieci, które skorzystały z wypoczynku dofinansowanego ze środków samorządu miasta Ełku
9.	Liczba dzieci i młodzieży, które uczęszczały na zajęcia organizowane przez Ośrodek Kuratorski
10.	Liczba nadzorów kuratorów sądowych w przypadku dzieci z rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny
11.	Ogólna liczba nadzorów kuratorskich nad nieletnimi
12.	Liczba uczniów korzystających z programów profilaktycznych w szkołach
13.	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach organizowanych przez placówki wsparcia dziennego
14.	Liczba placówek wsparcia dziennego/liczba miejsc
15.	Liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty”
16.	Liczba osób w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”

Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz potrzeby związane z realizacją tych zadań będą corocznie przedkładane Prezydentowi Miasta Ełku, a następnie Radzie Miasta Ełk.

W trakcie realizacji Programu będzie możliwość dokonywania zmian wynikających ze zdiagnozowanych potrzeb. Zmiany będą wprowadzane do Programu w trybie jego nadania.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 176 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Na podstawie art. 179 ust. 2 ustawy rada gminy uchwała gminne programy wspierania rodziny. Uchwałą nr XXXVII.379.2021 Rady Miasta Ełku z dnia 15 grudnia 2021 r. w sprawie „3-letniego Programu Wspierania Rodziny Gminy Miasta Ełku na lata 2022-2024” przyjęty był program, który obowiązywał ostatnie trzy lata. Konieczne stało się opracowanie nowego dokumentu na kolejny okres. Zespół przygotowujący program został powołany zarządzeniem nr 91.2024 Prezydenta Miasta Ełku z dnia 25 listopada 2024 r. Opracowano dokument na lata 2025-2027, który został poddany konsultacjom społecznym.

Projekt uchwały został merytorycznie przygotowany przez Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Ełku, zaopiniowany pozytywnie pod kątem formalno-prawnym przez Biuro Prawne w Wydziale Nadzoru oraz pod kątem redakcyjno-legislacyjnym przez sekretarza miasta.